

บทที่ 3

เทคนิคการสอนและทักษะกระบวนการ

เทคนิคการสอนในระดับประถมศึกษา

เนื่องจากเนื้อหาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความแตกต่างกัน ซึ่งมีทั้งเน้นความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติ และผู้เรียนในระดับประถมศึกษาที่มีความแตกต่างกันหลายด้าน ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน เพื่อที่จะให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนให้สูงสุด ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรวางแผนการสอนให้ดีว่าจะใช้เทคนิคการสอนใด กระบวนการใด หรือทักษะใด ในการสอนแต่ละครั้ง ดังเช่น ฟรายเบิร์ก และ ดริสคอล (Freiberg and Driscoll, 1992 : 24) ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอนเป็นสิ่งเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะช่วยให้สามารถควบคุมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนา

เทคนิคการสอนมีอยู่มากมายหลายแบบขึ้นอยู่กับครูผู้สอนจะปรับใช้อย่างไรให้ดีที่สุด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรืออาจเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งการจะทำเช่นนั้นให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยทักษะพอสมควร ในเหตุการณ์เดียวกันครูแต่ละคนอาจจะใช้วิธีสอนไม่เหมือนกัน แต่ที่สำคัญครูควรมีความเข้าใจอย่างมั่นคงในหลักการของการศึกษา รู้แจ้งในเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ก็จะทำให้สามารถหยิบยกเอากลวิธีต่าง ๆ มาใช้ได้อย่างเหมาะสม และในการสอน สิ่งที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงในการเตรียมสอนว่าจะวางแผนสอนอย่างไร คือ

1. เตรียมการสอนสำหรับเด็กทั้งห้อง
2. เตรียมการสอนสำหรับเด็กทำงานเป็นกลุ่ม
3. เตรียมการสอนสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล

(Fisher, 1992 : 61)

เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสำหรับการสอนในชั้นประถมศึกษา พอจะสรุปสั้น ๆ ได้แก่

การสอนแบบอภิปราย

การสอนแบบอภิปราย เป็นการให้ผู้เรียนได้ร่วมสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ เจตคติ ความเชื่อ และค่านิยม ซึ่งกันและกัน เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ การสอนแบบอภิปรายมักจะนิยมใช้แทรกอยู่เกือบทุกกิจกรรมของการเรียนการสอน

การสอนแบบอภิปราย มีขั้นตอนดังนี้

1. ชั้นเตรียม

- 1.1 แบ่งกลุ่มผู้เรียนให้มีขนาดที่เหมาะสม เช่น ประมาณ 6 - 10 คน
- 1.2 จัดที่นั่งของสมาชิกในกลุ่มให้ทุกคนได้มองเห็นกัน เช่น นั่งเป็นวงกลม
- 1.3 บอกจุดประสงค์และหัวข้อของการอภิปราย แนะนำประเด็นที่จะอภิปราย เพื่อหาข้อสรุป

2. ชั้นอภิปราย

- 2.1 แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ระดมพลังสมอง อภิปราย ได้ตอบ
- 2.2 วิเคราะห์ข้อคิดเห็นที่ได้อภิปรายร่วมกัน
- 2.3 ตัดสินใจว่าควรเลือกข้อคิดเห็นข้อใดจากการอภิปรายบ้าง
- 2.4 จัดลำดับข้อคิดเห็นที่ ตัดสินใจเลือกเป็นคำตอบของประเด็นที่กลุ่มได้อภิปราย
- 2.5 สรุปคำตอบหรือข้อค้นพบของกลุ่ม

3. ชั้นเสนอผลการอภิปราย

ผู้แทนแต่ละกลุ่มเสนอผลการอภิปราย โดยอาจจะเสนอด้วยรูปแบบใดก็ได้ เช่น รายงาน แสดงบทบาทสมมติ

การสอนแบบบรรยาย

การสอนแบบบรรยายเป็นการพูด บอก เล่า อธิบาย เนื้อหาสาระที่ต้องการจะสอน ให้ผู้เรียนฟัง เป็นการสอนที่ใช้ได้กับผู้เรียนทุกวัยโดยไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน ทำการสอนได้รวดเร็ว สะดวก ประหยัดเวลา แต่ผู้เรียนไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนเพราะฟังอย่างเดียว ถ้าไม่ใช้

เทคนิคการสอนอื่นประกอบการสอนด้วยจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายได้ง่าย การเรียนการสอนจะได้ผลไม่เต็มที่

การสอนแบบบรรยาย มีขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นเตรียมบรรยาย** ผู้สอนศึกษาผู้เรียน เพื่อเตรียมวางเค้าโครงการบรรยายให้เหมาะสม กำหนดจุดประสงค์ และเตรียมสื่อการสอน
2. **ขั้นจัดทำคำบรรยาย** เตรียมรายละเอียด จัดลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ให้เหมาะสม จัดหาตัวอย่างประกอบ
3. **ขั้นบรรยาย** ต้องบรรยายไปตามลำดับขั้นตอน ใช้คำพูดบรรยายที่กระชับรัดกุม เข้าใจง่าย ชัดเจน ควรมีเทคนิคการสอนอื่นสอดแทรกให้สนุกสนาน ใช้สื่อการสอนประกอบให้เหมาะสม
4. **ขั้นสรุป** เป็นการสรุปใจความสำคัญเป็นระยะ ๆ หรือสรุปสุดท้ายทีเดียวเลยก็ได้ ตามความเหมาะสม
5. **มอบงานให้ผู้เรียนทำ** โดยอาจตั้งเป็นปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา หรือค้นคว้าในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ก็ได้

การสอนแบบแก้ปัญหา

การสอนแบบแก้ปัญหา เป็นการสอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วนำปัญหาไปฝึกคิด พิจารณา และแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มีขั้นตอน มีเหตุผล และอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ด้านมาประกอบการแก้ปัญหา

การสอนแบบแก้ปัญหา มีขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นเตรียม**
  - 1.1 ผู้สอนศึกษาแผนการสอน เนื้อหา จุดมุ่งหมายในเรื่องที่จะสอนให้ละเอียด
  - 1.2 กำหนดกิจกรรมว่าจะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรบ้าง
2. **ขั้นดำเนินการ**

2.1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนหาทางช่วยผู้เรียนมองเห็นปัญหาและกำหนดปัญหา โดยอาจเล่าเรื่อง ชักถาม ให้สังเกต หรืออภิปราย เป็นต้น ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ต้องอาศัยการชี้แนะของครูในการกำหนดปัญหา

2.2 รวบรวมข้อมูล กำหนดให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าหาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง โดยอาศัยแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด การชักถามหรือสัมภาษณ์ผู้รู้เพื่อให้ได้ข้อมูลมาศึกษา

2.3 กำหนดสมมติฐาน เมื่อผู้เรียนรู้ปัญหา ศึกษาปัญหา รวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำมาอภิปรายเพื่อกำหนดสมมติฐาน หรือหาสิ่งที่คาดว่าจะจะเป็น ซึ่งจะมีสมมติฐานข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้ สมมติฐานเป็นการหาคำตอบที่น่าจะเป็นไปได้ของปัญหา

2.4 ทดสอบและประเมินผล เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง เพื่อตรวจสอบดูว่าสมมติฐานที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้หรือไม่ โดยการวางแผนกำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาและใช้สมมติฐานที่กำหนดไว้นั้นมาเป็นแนวทางแก้ปัญหา

2.5 สรุปผล เป็นการสรุปการค้นคว้าทดลองที่ได้จากการทดสอบและประเมินผล โดยให้ผู้เรียนสรุปออกมาเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ หรือแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหา เพื่อให้เขานำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่อไป

3. ชั้นประเมินผล

3.1 สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องความสนใจ ความร่วมมือ การตั้งคำถาม การวางแผน

3.2 ชักถาม

3.3 ตรวจผลงาน

การสอนแบบทดลอง

การสอนแบบทดลอง มีวิธีการปฏิบัติดังนี้

1. ชั้นเตรียม

1.1 ศึกษาเนื้อหา จุดประสงค์จากแผนการสอน

1.2 วางโครงการสอนให้เป็นลำดับชัดเจนว่า ตอนใดจะให้ผู้เรียนทดลองอย่างไร ใช้เครื่องมืออย่างไรบ้าง

1.3 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทดลองไว้ล่วงหน้า

1.4 ผู้สอนต้องทดลองดูให้ได้ผลเสียก่อน

2. ขั้นตอนการ

การสอนแบบทดลอง แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนหรือขั้นเตรียม ครูผู้สอนเสนอปัญหาหรือสิ่งที่จะทดลอง แล้วร่วมกันอภิปรายในเรื่องที่จะทดลอง ทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงขั้นตอนการทดลอง มอบหมายงานให้ไปทำ ซึ่งอาจจะทำคนเดียวหรือเป็นกลุ่มก็ได้

2.2 ขั้นทดลอง ผู้เรียนเป็นผู้ทำการทดลองโดยมีครูผู้สอนคอยแนะนำดูแลติดตามผล ถ้าเป็นการทดลองที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ครูผู้สอนต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

2.3 ขั้นเสนอผลการทดลอง ผู้ทำการทดลอง อาจจะเสนอผลการทดลองเป็นรายงาน หรือนำผลการทดลองมาอภิปรายก็ได้

3. ขั้นประเมินผล

3.1 ครูผู้สอนสังเกตในเรื่องต่อไปนี้

- ความสนใจ
- ความร่วมมือ
- ขั้นตอนการทดลอง
- การรายงานหรืออภิปราย

3.2 ตรวจผลงานภาคปฏิบัติ

3.3 ทดสอบโดยการซักถาม หรือทำข้อทดสอบ

การสอนโดยการแบ่งกลุ่มปฏิบัติการ

การแบ่งกลุ่มปฏิบัติการ คือ กระบวนการที่ครูจัดจำแนกผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตั้งแต่กลุ่มละ 2 คนขึ้นไป จะมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของลักษณะและปริมาณงานที่ครูมอบให้ แล้วนำไปปฏิบัติจริง

การสอนโดยแบ่งกลุ่มปฏิบัติการ มีวิธีการปฏิบัติดังนี้

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 **ขั้นเตรียมครูผู้สอน**
  - เตรียมเรื่องที่จะแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม
  - เตรียมวิธีการแบ่งกลุ่มให้เหมาะสม
  - เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นในการแบ่งกลุ่ม เช่น สลากหรือรูปภาพ
(ในกรณีที่แบ่งกลุ่มแบบจับสลากหรือจับภาพ)
- 1.2 **ขั้นเตรียมตัวผู้เรียน**
  - ให้ผู้เรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติกิจกรรม
2. **ขั้นดำเนินการ**
  - 2.1 ครูชี้แจงเรื่องที่จะปฏิบัติกิจกรรมและวิธีการแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนทราบ
  - 2.2 ผู้เรียนแบ่งกลุ่มตามที่ตกลงกันได้
  - 2.3 แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการ
  - 2.4 กลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย
  - 2.5 แต่ละกลุ่มรายงานผลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม
  - 2.6 ร่วมกันอภิปรายสรุปตั้งแต่การแบ่งกลุ่มจนถึงการปฏิบัติกิจกรรม
3. **ขั้นประเมินผล**

สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มดังนี้

  - ความกระตือรือร้นในการแบ่งกลุ่ม
  - การแสดงความคิดเห็น
  - ความร่วมมือ
  - ความรับผิดชอบ
  - ความสนใจ
  - ความสามัคคี

การสอนโดยการปฏิบัติจริง

การสอนโดยการปฏิบัติจริงเป็นการให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียนโดยการให้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เป็นการสอนที่มุ่งให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ มีความหมายครอบคลุมถึงการฝึกปฏิบัติหรือทดลองปฏิบัติด้วย

การสอนโดยการปฏิบัติจริงนั้น จัดทำขึ้นหลังจากการสอนแบบต่าง ๆ เช่น การสาธิต การทดลอง การอธิบาย การแก้ปัญหา ฯลฯ ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

1. ชั้นเตรียม

1.1 กำหนดจุดประสงค์ของการฝึกปฏิบัติ

1.2 กำหนดรายละเอียดการดำเนินงาน ได้แก่ เนื้อหา เวลา สถานที่ ขั้นตอนการทำงาน วิธีการทำงาน

1.3 เตรียมสื่อการเรียน ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ใบงานหรือคู่มือปฏิบัติงาน ตัวอย่างงาน

1.4 เตรียมแบบตรวจการปฏิบัติงานและตรวจงานที่เสร็จแล้ว เพื่อประเมินผลงาน

2. ชั้นดำเนินการ

2.1 ผู้สอนและผู้เรียนทำความเข้าใจเบื้องต้นให้เห็นคุณค่าของการปฏิบัติจริง กำหนดจุดประสงค์ วางแผนการทำงานร่วมกัน

2.2 ผู้สอนให้ความรู้และทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติงาน

2.3 มอบหมายงานให้ผู้เรียนทำ โดยศึกษาจากใบงาน บันทึกผลการปฏิบัติงาน ปัญหาและวิธีการแก้ไข

2.4 เสนอผลงาน ผลผลิต หรือรายงาน

2.5 ช่วยกันสรุปกิจกรรมการปฏิบัติงาน

3. ชั้นประเมินผล

3.1 สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

3.2 ตรวจผลงาน

การสอนแบบสาธิต

การสอนแบบสาธิต เป็นการสอนที่จัดประสบการณ์โดยตรงให้แก่ผู้เรียน โดยผู้สอนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้แสดงหรือสาธิตให้ผู้เรียนดู ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันมากไม่ว่าจะในระดับใด เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการสอน** ได้แก่ เตรียมบทเรียน อุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน และเตรียมผู้เรียน
2. **ขั้นสาธิต** บอกวัตถุประสงค์ของการสาธิต แล้วทำการสาธิตตามขั้นตอน
3. **ขั้นสรุปและประเมินผล** สรุปเนื้อหาสาระสำคัญของการสาธิต ถามคำถามเพื่อสอบถามความเข้าใจของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัย

การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ

การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นการสอนแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเรียนโดยวิธีการแสดงบทบาท โดยอาจยกเหตุการณ์ ประเด็น หรือปัญหาขึ้นมาให้ผู้เรียนได้ศึกษา การแสดงบทบาทสมมุติจะส่งเสริมผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมหรือบทบาทต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นความรู้สึก อารมณ์ เจตคติของผู้แสดงที่มีต่อบทบาทหรือพฤติกรรมที่ผู้แสดงสวมบทบาทนั้นอยู่ รวมทั้งเข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้อื่นที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือปัญหานั้นด้วย

การแสดงบทบาทสมมุติ มี 2 ประเภท คือ

1. การแสดงบทบาทสมมุติที่มีการเตรียมมาล่วงหน้า ผู้สอนจะเตรียมเรื่องไว้แล้วเล่าให้ผู้เรียนฟัง กำหนดตัวผู้แสดงและบทอย่างคร่าว ๆ ผู้แสดงอาจเพิ่มเติมรายละเอียดตามความเหมาะสม

2. การแสดงบทบาทสมมุติที่ไม่มีการเตรียมล่วงหน้า วิธีนี้อาจใช้ระหว่างบทเรียนหรือเริ่มต้นบทเรียน โดยเมื่อผู้สอนพูดถึงประเด็นหรือกำลังสอนผู้สอนก็อาจให้ผู้เรียนออกมาแสดงเลย

การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ มีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

1. กำหนดปัญหาหรือประเด็นที่จะนำมาสู่การแสดง ควรเลือกปัญหาที่ไม่ซับซ้อนมากนัก ควรเกี่ยวข้องกับประเด็นหรือจุดประสงค์เดียวเท่านั้น

2. เลือกผู้แสดง ครูอาจเป็นผู้เลือก หรือให้ผู้เรียนอาสาสมัครเองก็ได้ตามความเหมาะสม

3. จัดฉากและกำหนดขอบเขตของบทบาท การแสดงบทบาทสมมุติ ต้องการฉากเพียงเล็กน้อย บทสนทนาเตรียมนิดหน่อย ส่วนบทบาทให้ผู้แสดงคิดเองตามเหตุการณ์

4. เตรียมผู้สังเกตการณ์ ผู้เรียนจะแบ่งเป็น 2 ฝ่ายคือ ผู้แสดง และผู้ชม ผู้ชมต้องคอยสังเกตการณ์ระหว่างการชม ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

5. แสดง ผู้แสดงทุกคนแสดงบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย แสดงอารมณ์ ความรู้สึกอย่างเต็มที่

6. อภิปรายและประเมินผล ให้อภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่แสดงบทบาทจบไปแล้ว อาจมีทั้งเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย แล้วแต่เหตุผลของผู้อภิปราย และผู้แสดงก็มีโอกาสแสดงเหตุผลและทัศนคติของตนว่า ทำไมจึงแสดงบทบาทเช่นนั้นได้ การอภิปรายจะช่วยให้เกิดความคิดกว้างไกลขึ้น

7. แสดงเพิ่มเติม การแสดงเพิ่มเติมเพื่อให้เหตุการณ์นั้นมีทางออกนอกเหนือจากที่แสดงไปแล้ว อาจแสดงหลังจากที่อภิปรายจบแล้ว

8. อภิปรายและประเมินผลอีกครั้งหนึ่ง เมื่อการแสดงเพิ่มเติมจบลง กลุ่มจะอภิปรายและประเมินผลอีกครั้งเกี่ยวกับการแสดงนั้น เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

9. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปเป็นหลักการ เป็นการสรุปเรื่องราวที่ได้ศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด จากนั้นจะนำความคิดและข้อสรุปไปสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เป็นจริงในสังคม อาจได้เป็นหลักการออกมา

การสอนแบบบูรณาการ

การสอนแบบบูรณาการ เป็นการสอนที่ใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นแกนกลาง และมีการสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียนให้กว้างขึ้น มีการผสมกลมกลืนระหว่างบุคลิกลักษณะส่วนตัวและสังคมของผู้เรียน เป็นกระบวนการสอนที่ผสมผสานเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าเป็นหน่วยการเรียน

หน่วยการเรียน (Unit) หมายถึง กลุ่มกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จัดไว้เพื่อสนองจุดมุ่งหมาย หรือสำหรับแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง การเรียนเริ่มจากจุดสนใจใหญ่ แล้วแยกย่อยไปสู่กิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถตอบสนองสถานการณ์ที่กำหนดโดยรวมได้

หน่วยการเรียนรู้อาจแยกย่อยออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภทคือ

1. หน่วยเนื้อหาวิชา (Subject - Matter Unit) เป็นการเน้นเนื้อหาในตำรา หรือหัวข้อเรื่องต่าง ๆ หลักการ หรือสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำ ท้องฟ้า หรือภูมิอากาศ
2. หน่วยความสนใจ (Center of Interest Unit) มีพื้นฐานที่ความสนใจ และความต้องการ หรือจุดประสงค์เด่น ๆ ของผู้เรียน
3. หน่วยสร้างเสริมประสบการณ์ (Integrative Experience) มีจุดเน้นอยู่ที่ผลการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การปรับพฤติกรรมและการปรับตัวของผู้เรียน

การสอนแบบบูรณาการ มีวิธีการปฏิบัติดังนี้

1. การเริ่มหน่วย (Initiating the Unit) ครูผู้สอนนำทางให้ผู้เรียนตระหนักถึงปัญหาที่ผู้เรียนประสบอยู่แล้วนำไปสู่การแก้ไข
2. ขั้นปฏิบัติการ (Point of Experience) ผู้เรียนพิจารณาและตกลงใจเลือกสิ่งที่ตนสนใจ โดยครูเป็นผู้แนะนำ ซึ่งครูต้องมีทักษะความสามารถที่จะแนะนำกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนจนถึงที่สุด กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอ่าน การรวบรวมข้อมูล การเขียน การทัศนศึกษา การสัมภาษณ์ ฯลฯ
3. กิจกรรมสรุป (Culminating Activities) ผู้เรียนรวบรวมแนวคิดต่าง ๆ และฝึกฝนการแสดงออก โยงความสัมพันธ์ของกิจกรรมย่อยเข้าด้วยกันเป็นงานของกลุ่มใหญ่ ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านเนื้อหา ได้ฝึกทักษะความสามารถ และได้พัฒนาเจตคติ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม และขยายความคิดต่าง ๆ การเสนอผลงานทำได้หลายวิธี เช่น จัดแสดงนิทรรศการ สาธิต ทดลอง ฯลฯ แล้วมีการอภิปรายกลุ่มด้วย
4. ขั้นประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องในทุกๆ ระยะของการเรียนแบบหน่วย เพื่อให้ผู้เรียนได้ระลึกถึงและตรวจสอบจุดมุ่งหมายของหน่วยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการทำกิจกรรมของตนได้

การสอนแบบเรียนปนเล่น

การสอนแบบเรียนปนเล่นนี้ เป็นวิธีฝึกธรรมชาติของเด็ก ซึ่งเด็กจะชอบเล่นสนุกสนานไม่อยู่นิ่ง เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น และอยากเรียนรู้ จะช่วยทำให้เด็กมีความรู้ ความ

เข้าใจสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น การสอนแบบเรียนปนเล่นนี้ จะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ไม่ทำให้เครียด จะช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และฝึกให้เด็กรู้จักจัดร่วมมือช่วยเหลือกัน

ในการสอนแบบเรียนปนเล่นนี้ ครูผู้สอนควรดำเนินการดังนี้

1. จัดสิ่งแวดล้อมและสภาพการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนที่จะเกิดการเรียนรู้ไม่ว่าจะเรียนที่ใดก็ตาม
2. จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมให้ผู้เรียนได้เล่นอย่างอิสระเสรี ครูผู้สอนคอยดูแลมิให้เกิดอันตราย หรือบางครั้งอาจร่วมเล่นกับผู้เรียนด้วย
3. จัดขั้นตอนการเล่น ทำความเข้าใจวิธีและกระบวนการในการเล่นร่วมกัน เพื่อให้ผู้เล่นเล่นไปตามขั้นตอนและตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. ครูผู้สอนคอยสังเกตดูแลการเล่นของผู้เรียน คอยสนใจซักถามผู้เรียนในระยะเวลาที่เหมาะสม หรือในสิ่งที่ผู้เรียนทำไม่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดและปรับปรุงการเล่นของตนให้ไปสู่จุดมุ่งหมาย และคอยสังเกตพฤติกรรมในการแสดงออกของผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัย และเป็นที่ยอมรับของสังคม
5. ให้ผู้เรียนช่วยกันจัดเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ และทำความสะอาดสถานที่ให้เรียบร้อยหลังจากเล่นเสร็จทุกครั้ง

การสอนโดยใช้เพลงประกอบการสอน

การใช้เพลงประกอบการสอน หมายถึง การนำเพลงมาให้ผู้เรียนร้อง หรือครูผู้สอนร้องให้ผู้เรียนฟัง เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนหรือทำกิจกรรมของบทเรียน หรือเพื่อสรุปบทเรียนให้ผู้เรียนได้จดจำเนื้อหาที่เรียนได้

การใช้เพลงประกอบการสอนจะช่วยทำให้บทเรียนน่าสนใจ สนุกสนาน เพลิิดเพลิน ช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนในการเรียน ช่วยให้จดจำเนื้อหาและประทับใจความรู้สึกไว้ได้นาน และช่วยทำให้บทเรียนยากดูง่ายขึ้น การใช้เพลงประกอบการสอนในระดับประถมศึกษา มีประโยชน์มาก เพราะเด็กในวัยนี้ชอบเล่น ชอบแสดง ชอบร้องเพลง และนอกจากนี้การใช้

เพลงประกอบการสอนยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีระเบียบวินัย มีประสบการณ์กว้างขวาง และช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพอย่างเป็นกันเองระหว่างครูกับผู้เรียน

สำหรับเพลงที่ใช้ประกอบการสอนควรเลือกให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เนื้อหาและระดับชั้น หรือครูผู้สอนอาจจะแต่งเพลงขึ้นใช้ใหม่ให้มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับบทเรียนนั้นๆ ก็ได้

ในการใช้เพลงประกอบการสอนนั้น ครูผู้สอนอาจใช้ในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นทำกิจกรรมการเรียนการสอนหรือขั้นสรุปก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน และในการร้องเพลงครูอาจเป็นคนร้อง หรือให้ผู้เรียนร้อง หรือเปิดเทปบันทึกเสียงให้ฟังก็ได้ ที่สำคัญอย่าลืมสนทนาถึงสาระสำคัญของเนื้อเพลง หรือข้อคิด ข้อเตือนใจที่ได้จากเพลง หรือให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหลังจากที่ได้ฟังเพลงแล้วด้วย

ตัวอย่างเพลงที่ใช้ประกอบการสอน

1. เพลงโครหนอ ใช้ประกอบการสอนเรื่อง ความกตัญญูตเวที

เพลงโครหนอ

คำร้องและทำนอง สุรพล โทณะวณิก

โครหนอรักเราเท่าชีวิต	โครหนอปรานีไม่มีเสื่อมคลาย
โครหนอรักเราไซ้เพียงรูปกาย	รักเขาไม่หน่าย มิคิดทำลายโครหนา
โครหนอรักเราเท่าทรงใน	โครหนอเอาใจปลอบเราเรื่อยมา
โครหนอรักเราดังดวงแก้วตา	รักเขากว้างกว่าพื้นพสุธานภากาศ
จะเอาโลกมาทำปากกา	แล้วเอานภามาแทนกระดาษ
เอาน้ำหมุดมหาสมุทรแทนหมึกวาด	ประกาศพระคุณไม่พอ
โครหนอรักเราเท่าชีวิตัน	โครหนอใครกันให้เราซื่อ
โครหนอชกชวन्दูหนังสี่จ้อ	รู้แล้วละก็อย่ามัวรั้งรอ ทดแทนบุญคุณ

2. เพลงตื่นแต่เช้า ใช้ประกอบการสอนเรื่องตัวเรา

เพลงตื่นแต่เช้า

คำร้อง สิริพัทธ์ เจษฎาวิโรจน์

ทำนอง เพลงพ็อนเงี้ยว

ตื่นแต่เช้า ล้างหน้า แปรงฟัน ทุก ๆ วันอย่าเกียจคร้าน
นะหนูจ๋า แล้วรีบอาบน้ำให้ชื่นฉ่ำอุรา มาเกิดมา จงล้างหน้า อาบน้ำ
แปรงฟัน
(สร้อย) มงแซะ มงแซะ แซะมง ตะลุ่มตุมมง (ซ้ำ)

การสอนโดยใช้เกมการเล่นประกอบการสอน

การใช้เกมการเล่นประกอบการสอน หมายถึง การที่ครูผู้สอนนำเกมการเล่นมาประกอบบทเรียนที่ตนสอน เพื่อให้บทเรียนน่าสนใจ น่าเรียน สนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนจำบทเรียนได้รวดเร็วและจำได้นานอีกด้วย

การใช้เกมการเล่นประกอบการสอน เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีลักษณะนิสัยชอบการเรียนรู้ปนเล่น จะช่วยทำให้ผู้เรียนเพลิดเพลินและสนุกกับการเรียน ไม่เบื่อทเรียน นอกจากนี้การใช้เกมการเล่นประกอบการสอนจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สติปัญญา สังคม รู้จักคิดหาเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ เฉพาะหน้า มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกการสังเกตและจดจำ และรู้จักปฏิบัติตามกฎกติกาหรือระเบียบที่ตั้งไว้ ซึ่งจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้จักเคารพกฎ ระเบียบวินัย และผู้อื่น

ในการใช้เกมการเล่นประกอบการสอนนั้น สามารถใช้ได้ในทุกชั้นของการสอนเช่นเดียวกันคือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นทำกิจกรรมการเรียนการสอน และขั้นสรุป ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอนและความเหมาะสม

ตัวอย่างเกมที่ใช้ประกอบการสอน

1. เกมนำชิ้นน้ำลง ใช้ประกอบการสอนเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร
วิธีเล่น

1. ให้นักเรียนนั่งประจำที่โต๊ะของตนเอง
2. เมื่อครูพูดคำขึ้นมา 1 คำ ให้นักเรียนพิจารณาว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเกษตรหรือไม่ เช่น คำว่า เสียม ถ้าใช่ให้ยืนขึ้นอย่างรวดเร็ว ถ้าไม่ใช่ให้นั่งเฉย ๆ
3. ครูพูดจำนวนคำที่ละคำแล้วดูว่ามีนักเรียนปฏิบัติผิดคำสั่งครั้งละกี่คน ให้ออกมายืนหน้าห้อง จบครบจำนวนคำที่ต้องการ
4. ให้นักเรียนที่ออกมายืนหน้าห้องปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น ให้อำว่ง ให้เขียนชื่อเครื่องมือที่ใช้ในการเกษตรแข่งกัน หรือทำอะไรก็ได้ตามความเหมาะสม

2. เกมเขียนชื่อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ใช้ประกอบการสอนเรื่อง ตัวเรา

วิธีเล่น

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน
2. ครูติดภาพคน 5 ภาพ บนกระดานดำ โดยแต่ละภาพจะเหมือนกัน และมีเส้นชี้ไปยังส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ปาก จมูก แขน มือ ตา หู ฯลฯ
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มยื่นเข้าแถวตอนลึกให้ตรงกับภาพ
4. เมื่อครูเป่านกหวีดให้คนแรกวิ่งไปเขียนชื่ออวัยวะส่วนใดก็ได้ 1 ชื่อ แล้ววิ่งกลับมาแตะมือคนที่ 2 ให้คนที่ 2 ออกไปเขียนอีก 1 ชื่อ แล้ววิ่งกลับมาแตะมือคนที่ 3 ให้คนที่ 3 ออกไปเขียนอีก 1 ชื่อ ทำเช่นนี้จนครบทุกส่วนที่ครูกำหนด
5. กลุ่มใดเขียนเสร็จก่อนและถูกต้องมากที่สุดเป็นผู้ชนะ

การสอนโดยการใช้คำถาม

การสอนโดยการใช้คำถามเป็นวิธีการนำคำถามไปใช้ถามผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์หาเหตุผล และหาคำตอบ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ความคิด และเจตคติ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

การสอนโดยการใช้คำถาม ครูผู้สอนควรปฏิบัติดังนี้

1. เตรียมคำถามและกำหนดว่าจะนำไปใช้ในเวลาใด เช่น นำเข้าสู่บทเรียน ทบทวนเนื้อหา กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เร้าความสนใจ สรุบบทเรียน หรือประเมินผล
2. ศึกษาลักษณะของคำถาม ซึ่งมีหลายลักษณะแล้วแต่จุดประสงค์ของผู้สอนว่าจะถามเพื่ออะไร เช่น เพื่อทดสอบความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ เพื่อให้คิดวิเคราะห์ หรือเพื่อประเมินผล
3. ศึกษาวิธีการจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ เช่น กำหนดให้ไปศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อที่กำหนดโดยแนะนำแหล่งค้นคว้า เล่าเรื่องให้ฟังก่อนแล้วถาม จัดสถานการณ์จำลอง การใช้ประสบการณ์เดิมและความรู้พื้นฐาน หรือการพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ครูผู้สอนควรเลือกวิธีการจัดสถานการณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหา ระดับชั้น และวัยของผู้เรียน

การสอนแบบศูนย์การเรียน

ศูนย์การเรียน เป็นวิธีการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียน หรือยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ใช้สื่อประสม (Multimedia Approach) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาจากการทำงานกิจกรรม และการศึกษาด้วยตนเอง โดยแต่ละศูนย์มีชุดการสอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้หมุนเวียนเรียนจนครบทุกศูนย์

การสอนแบบศูนย์การเรียน มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** เป็นการเร้า หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรื่องราวที่ครูจะสอน รวมทั้งอธิบายหรือชี้แจงวิธีการเรียนและการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงการแบ่งกลุ่มผู้เรียนด้วย
2. **ขั้นปฏิบัติกิจกรรม** คือ การให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมที่กำหนดให้จากชุดการสอนจนเสร็จหรือหมดเวลาที่กำหนดให้ ถ้ากลุ่มใดเสร็จก่อนเวลาก็ให้ไปทำกิจกรรมในศูนย์สำรอง หรือถ้ามี 2 กลุ่มทำเสร็จก่อนพร้อมกันก็ให้เปลี่ยนกันได้เลย หมุนเวียนกันไปจนครบทุกศูนย์จึงถือว่าสิ้นสุดการเรียน